

Мухамеду і до заперечення пророчого статусу останнього. Виходячи із принципу «судити про релігію із поведінки її прихильників», християнські богослови критикували засновників та послідовників ісламу за багатоженство, неспірітуалістичні уявлення про рай, фаталізм. У цілому, християнські богослови намагалися представити іслам як варварську «єресь» в теорії та практиці, над якою християнство вивищується як релігія цивілізованих людей.

Список використаних джерел

1. Христиане и мусульмане: проблемы диалога / Составление, вступительная статья и комментарии А. Журавского. – М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2000. – 558 с.
2. Мейендорф И., протопресвитер Византийские представления об исламе / Протопресвитер Иоанн Мейендорф [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.cerkov.ru/preview/3106>.
3. Яннулатос А., Архиепископ Тиранский и всеїе Албаниї. Диалог з исламом з православного погляду / Архиепископ Тиранский и всеїе Албаниї Анастасій Яннулатос // Людина і світ. – 2003. – №5 (512). – С.2–5.
4. Византийские сочинения об исламе (тексты переводов и комментариев) / под ред. Ю. В. Максимова. – М.: Изд-во ПСТГУ, 2012. – 229 с.
5. Тролль К. Вопросы мусульман – ответы христиан / Пер. з нем. – К.: Дух і літера, 2011. – 280 с.
6. Кочергін В. / В. Кочергін // Погляди на іслам східних отців церкви та церковних письменників VII–XV століть. Частина I. // Практична філософія. – 2013. – №1 (47). – С.125–135.
7. Кочергін В. / В. Кочергін // Погляди на іслам східних отців церкви та церковних письменників VII–XV століть. Частина II. // Практична філософія. – 2013. – №2 (48). – С.222–230.
8. Максим Исповедник. Толкование на молитву Господню // Творения преп. Максима Исповедника. – Кн.1.: Богословские и аскетические трактаты / Максим Исповедник, преп.; пер. с др. греч., вступ. ст. и комм. А. И. Сидорова. – М., 1993. – С.185–202.

References

1. Hristiane i musul'mane: problemy dialoga / Sostavlenie, vstupil' naja stat' ja i kommentarii A. Zhuravskogo. – M.: Biblejsko-bogoslovskij institut sv. apostola Andreja, 2000. – 558 s.
2. Mejendorf I., protopresviter Vizantijskie predstavlenija ob islame / Protopresviter Ioann Mejendorf [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://lib.cerkov.ru/preview/3106>.
3. Jannulatos A., Arhijepyskop Tyrans'kyj i vsijej' Albanii'. Dialog z islamom z pravoslavnoho pogljadu / Arhijepyskop Tyrans'kyj i vsijej' Albanii' Anastasij Jannulatos // Ljudyna i svit. – 2003. – №5 (512). – S.2–5.
4. Vizantijskie sochinenija ob islame (teksty perevodov i kommentarijev) / pod red. Ju. V. Maksimova. – M.: Izd-vo PSTGU, 2012. – 229 s.
5. Troll' K. Voprosy musul'man – otvety hristian / Per. z nem. – K.: Duh i litera, 2011. – 280 s.
6. Kochergin V. / V. Kochergin // Pogljadny na islam shidnyh otciv cerkvy ta cerkovnyh pys'mennykiv VII–XV stolit'. Chastyna I. // Praktychna filosofija. – 2013. – №1 (47). – S.125–135.
7. Kochergin V. / V. Kochergin // Pogljadny na islam shidnyh otciv cerkvy ta cerkovnyh pys'mennykiv VII–XV stolit'. Chastyna II. // Praktychna filosofija. – 2013. – №2 (48). – S.222–230.
8. Maksim Ispovednik. Tolkovanie na molitvu Gospodnju // Tvorenija prep. Maksima Ispovednika. – Kn.1.: Bogoslovskie i asketicheskie traktaty / Maksim Ispovednik, prep.; per. s dr. grech., vstup. st. i komm. A. I. Sidorova. – M., 1993. – S.185–202.

Raychinets A. V., Competitor of the Department of Cultural Studies National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), info@ukrbs.org

Islam in the mirror of Byzantine theology

The article explores the initial stage of the development of Christian theological ideas about Islam, especially paradigmatic interpretations of Islamic teachings and religious practices. Proved that Islamic monotheism Christian theologians was seen models of Jewish monotheism and criticism that was used traditionally relatively Jews, was transferred to the Muslims. This criticism was metaphysical and out of the analogy between God and the human soul. Arguments for three persons of God as a prerequisite of its reasonableness and vitality, could have influence on Islamic

theology because of their weakness. Three persons of God for Christian theology is actually known of Revelation, and all similar to arranging soul can not have apodictic force or even higher degree of reliability. This realization led to the need for Christian theologians to question the authenticity of the revelation of God to the Prophet Mohamed and prophetic status to deny the latter. Based on the principle of «judge the religion of the conduct of its supporters», Christian theologians have criticized the founders and followers of Islam for polygamy, materialistic character idea of paradise, fatalism. Overall, Christian theologians have tried to present Islam as a barbaric «heresy» in theory and practice, over which is raised Christianity as the religion of civilized people.

Keywords: Christian–Muslim dialogue, theology, the Quran, the Bible, the Greek patristic, Byzantium.

УДК 111.1(477.81/82)

Булига І. І.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії, Рівненський державний
гуманітарний університет (Україна, Рівне),
irina@mail.rv.ua

РЕЛІГІЙНЕ БУТТЯ ВОЛИНСЬКОГО РЕГІОНУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний світ знаходиться у стані стрімкого відходу від попереднього світогляду. Відтак зміни у свідомості людей суттєво впливають на християнство, що у дослідженні перспектив релігійного майбутнього Волинського регіону набуває особливої ваги. Регіональна конфесійна модель Волині є системою різних релігійних об'єднань, в якій домінує православ'я. Актуальними проблемами в регіоні є відсутність, насамперед, стійкого діалогу між представниками православних конфесій, що призводить (ця тенденція буде зберігатися) до виникнення конфліктних ситуацій. Останній факт поряд з активною соціальною діяльністю сприятиме «протестантізації» Волинського регіону.

Ключові слова: постмодерн, Волинський регіон, релігійна сфера, християнство, конфесії.

У складній динаміці сучасного релігійного розвитку особливої ваги набуває розгляд проблем, пов'язаних з перспективами функціонування конфесійного середовища як загальносвітового, так і регіонального масштабів. Адже сучасний світ знаходиться у стані стрімкого відходу від попереднього світогляду. Хоча новий світогляд постмодерну не є ворожим по відношенню до релігії, але він скептично відноситься до людей (наприклад християн), які претендують на те, що знають істину. З цієї точки зору релігія на сьогодні знаходиться у критичній ситуації, виходом з якої не є пошук альтернативи постмодерну чи його заперечення, а усвідомлення і прийняття незворотності змін у світогляді і породженої цим духовної ситуації.

Таким чином зміни у свідомості людей суттєво впливають на християнство, що у дослідженні проблем і перспектив релігійного розвитку Волинського регіону набуває особливої ваги. У цьому регіоні формується власна регіональна релігійна, духовна культурна традиція. Вона, безумовно, має християнське забарвлення, проте в умовах глобалізації та постмодерну, релігійної свободи та плюралізації релігійного життя набуває якісно нової специфіки.

Ступінь наукової розробленості даної проблеми на сьогодні аж ніяк не можна назвати високим. Зокрема загальносвітові та загальноукраїнські тенденції релігійного майбутнього досліджувались у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, посеред яких відзначимо В. Єленського, А. Колодного, П. Павленка, Л. Филипович, Ю. Чорноморця, П. Яроцького та інших.

Здійснивши аналіз попередніх досліджень, нами встановлено, що актуальними залишаються питання

регіонального релігійного розвитку, зокрема: Який вплив мають/набувають релігійні інституції Волині на суспільство? Чи наявність внутрішньоконфесійних/міжконфесійних проблем не призведе/призводить у майбутньому до формування «номінально» релігійного суспільства? Які конфесії найближчим часом будуть домінувати на релігійній мапі Волинського регіону? Саме вищеозначені аспекти і постають завданням нашого дослідження. Адже, сильний регіоналізм був одним із важливих чинників української історії та нині залишається потужним резервом саморозвитку територіальних соціумів. Під таким оглядом, нова суспільно-політична роль регіонів вимагає дослідження у максимально широкому міждисциплінарному контексті і нагальних проблем релігійного розвитку в локальному вимірі, індивідуалізованому певним культурно-історичним ландшафтом.

В умовах, коли специфічними рисами соціально-психологічного стану сучасного українського суспільства є тривожність, еkleктизм, плюралізм поглядів, злам старих стереотипів та заміна/пошук нових, нові світоглядні пріоритети, активізується пошук релігійних орієнтирів, які пов'язані здебільшого зі зміною релігійних парадигм, із новою епохою в їх розвитку (постіндустріальною, постхристиянською, постмодерною, інформаційною тощо).

Релігійна сфера не може залишатися осторонь від глобальних процесів сучасного світу. Таким чином із відкритістю світові Україна, а відтак і Волинський регіон відчули як його досягнення, так і проблеми. Тому позитивні набутки плюралізму та свободи совісті, вільного вибору власного світогляду стали не лише здобутком, але і серйозним випробуванням. Перед ними постали віруючі та номінально віруючі, прихожани/віряни та ті, хто відносить себе до певної релігійно-церковної, духовно-культурної традиції Волинського регіону. Окрім того, поряд з активним долученням до релігійної духовності виникає сумнів щодо глибини релігійних переконань віруючих – дедалі частіше звернення до релігії має поверховий характер, релігія перестає бути засобом самоочищення і самовдосконалення. Проте, важливим залишається той факт, що попри міжконфесійні конфлікти, скандали в церковному середовищі, з усіх інституцій у свідомості пересічного волинянина Церква користується найвищим ступенем суспільної довіри.

Варто наголосити, що діяльність релігійних організацій Волинського регіону відбувається в певному полі політичних інтересів. Хоча релігійні організації де-юре не проводять власної політики, все ж де-факто виступають з підтримкою певних політичних сил, часто виконуючи функції арбітра стосовно політичного, в тому числі електорального вибору. Наголосимо, що у цьому контексті і надалі політику регіону розглядатиме релігію як засіб досягнення нерелігійної мети – в боротьбі за свій електорат вони будуть враховувати релігійні настрої виборців. А відтак і публічно демонструвати свою підтримку тієї чи іншої конфесії.

Нині у Європі «християнство втрачає підґрунтя культурного чинника. Великі історичні християнські Церкви відчувають свою пригніченість через надмірну інституціоналізацію, інституційну регламентованість, і, найголовніше, відсутність живої віри» [5, с. 29]. Відтак

тривають процеси збільшення посеред волинян тих, хто називає себе просто християнами. Такі умонастрої, за нашими спостереженнями, особливо іманентні в середовищі волинської інтелігенції. Тобто формується новий тип спільноти, яка ідентифікує себе насамперед з духовною певною єдністю, а неінституціалізованою релігією. Тому, на думку Л. Филипович проходить об'єднання не загальним минулим, а на основі сучасних цінностей спільним майбутнім. Адже, «люди краще сприймають не інституціалізовану, а духовну єдність, бо не потрібно відмовлятися від своєї автономії та самостійності, від звичаїв і традицій» [4, с. 62].

Апелюючи до пасторальних теологів, український релігієзнавець П. Л. Яроцький, вважає необхідним сьогодні для церкви кардинально змінити свою місію, щоб підняти свій авторитет, розширити суспільну присутність, стати соціальною совістю суспільства. Зокрема: підіймати свій пророчий голос проти соціальної несправедливості; за допомогою активної присутності своїх представників впливати на політичний та економічний розвиток; стати на боці слабких, пригнічених та експлуатованих, виступати на захист безробітних, за людей, які перебувають на межі прожиткового мінімуму, за безправні маргінальні групи суспільства; спрямовувати голос церкви через засоби масової інформації проти політичної неправди та ін. «Саме тому, запропонований інший образ церкви, який є ні продовженням старого, ні закордонним запозиченням. Цей образ має спиратися на досвід пройдених років тоталітарного тиску, витримати випробування сучасності й бути відкритим до майбутнього. Тобто, йдеться про формування і становлення нового типу церкви майбутнього, яка могла б «вписатися» у сучасний світ секуляризму, релігійного індивідуалізму, світоглядного релятивізму і практичного атеїзму [6, с. 273, 276].

Якщо з однієї сторони, глобалізація сприяє інтеграції духовного світу людства, з іншої – створює нові ресурси для суспільних трансформацій. Відтак християнство має реагувати на потреби часу і демонструвати свій «відгук» на «виклики» часу. І у цьому контексті кожна конфесія Волинського регіону не може не реагувати на соціокультурні трансформації сучасного світу, адже у зворотному випадку це буде загрожувати втратою для неї своїх послідовників. І перед Волинським регіоном, як і перед Україною в цілому, постає вибір «або вийти за «огорожу» своєї традиції, подивитися на себе з глобальної точки зору, вписати себе в світ, що змінюється, або зануритися у внутрішні проблеми власних конфесій» [4, с. 63].

Іншим фактом вартим уваги є те, що саме православна релігійність нині часто носить декларативний характер. Кількість православних віруючих, які знають віроповчальні істини, повністю виконують релігійні практики (здійснення молитви, участь у богослужінні, причастя, сповідь), як показують наші спостереження, є не такою поширеною. З однієї сторони релігійну поведінку православного-віруючого Волині активізує психологічний клімат, коли «церковність» набуває рис соціально легітимізованої і заохочуваної поведінки людини. З іншої ж сторони, сучасний православний віруючий (причому таких є більшість у кількісному відношенні) не докладає жодних зусиль для регулярного відвідування храму, молитви,

погано знає церковне учення. Його віра еклектична та номінальна. Причому перехід у групу традиційних віруючих з-поміж цієї когорти є малоімовірним та не чисельним і не показує вагомих змін у релігійній ситуації регіону [2, с. 135–136].

Окрім того, не можемо обійти і того факту, що в сучасну епоху постмодерну, православні віруючі, для того щоб зберегти власну ідентичність та відтворити її в нових, якісно інших соціокультурних умовах (відмінних від традиційного суспільства в якому формувалось православ'я) звертаються до так званих витоків релігії. Останнє призводить до розгортання у релігійній системі православ'я такого феномену як релігійний фундаменталізм. Соціальною базою православного фундаменталізму на Волині за нашими спостереженнями, є здебільшого жінки старшого покоління, в меншості – інтелігенція (в основному російськомовна). Проте прихильники радикального фундаменталізму у православ'ї на Волині складають незначну частину віруючих, але стабільну [2, с. 139–140]. Вважаємо, що така тенденція буде зберігатися і у недалекому майбутньому.

Звернемо увагу на те, що одним із головних трендів розвитку релігійності на Волині (як і в Україні) стає так звана релігійна конверсія, в результаті якої індивід втрачає традиційний конфесійний статус і набуває нових релігійних і квазірелігійних ідентифікацій. Тому, якщо мешканці Волинського регіону (як до слова й інших регіонів теж) все ж ідентифікують себе з належністю до певної релігійної традиції, вони не завжди розділяють її віровчення, приймають участь в її обрядах, є активними членами релігійної общини, переймаються її життям. За умов, коли великі групи людей отримують неефективну релігійну соціалізацію, суб'єктивна релігійність схильна бути різномірною, ніж організована релігійна діяльність [1, с. 149].

На нашу думку, здебільшого сучасна діяльність людини, її життя визначається ситуативними і швидкоплинними, постійно змінними інтересами. Причому ця тенденція буде продовжуватися і надалі. Релігійність тих, хто вважає себе віруючими, часто – густо носить ситуативний характер, в ній проявляється скоріше не стійка світоглядна позиція, а лише умонастрій, який відрізняється значною рухливістю. Досить часто релігія сприймається як важливий елемент культурної традиції народу. Відтак, при високих показниках рівнів релігійності Волинського регіону виявляється їх невідповідність характеристикам релігійної свідомості і поведінки.

У сучасному волинському суспільстві тенденцією релігійного розвитку кінця ХХ – початку ХХІ століття є активізація протестантських течій у Волинському регіоні та, відповідно, збільшення кількості віруючих – протестантів. Зрештою це дає підстави говорити про протестанізацію Волинського регіону. Ми вважаємо, що ця тенденція у найближче десятиліття буде домінантною.

Таким процесам сприяє: активне просування протестантизму зі сторони його послідовників; збіг протестантської етики та цінностей, що сприяють формуванню моделей поведінки у суспільствах з ринковою економікою; бажання реалізувати свою колективну суб'єктивність (цей фактор успішно реалізується,

у протестантських общинах). Загалом протестантські віровчення носять глобальний характер. Адже вони універсальні за своєю ідейною суттю. Тому «ставка глобальної протестантської ідеології на масову культуру, молодіжну субкультуру, надзвичайна чутливість і гнучкість, емоційність і молодіжний стиль подання евангельської проповіді відповідно до вимог сучасності забезпечує в максимально короткий термін покрити для себе великі маси людей» [3, с. 268].

Проте, і надалі найпроблемнішою точкою у міжконфесійних стосунках залишаються/залишатимуться міжправославні. Адже міжправославний конфлікт в сучасній Україні, а відтак і на Рівненщині мало схожий на традиційні релігійні конфлікти, що відбуваються за усталеними моделями і в своїй основі є міжінституційними конфліктами. Ситуація у міжправославних відносинах України в цілому та Волинського регіону, зокрема, продиктована наявним конфліктом ідентичностей.

Окрім того, не можемо не зважати на той факт, що у буденній свідомості пересічного волинянина переважно панують уявлення про канонічність тільки того православ'я, що знаходиться в евхаристійній єдності із РПЦ МП, а відтак всі інші православні – не благодатні і розкольники. Підтриманню такого сприйняття сприяє і офіційна позиція РПЦ МП, яка зацікавлена не стільки в цінностях релігійного порядку, скільки у підтримці на належному рівні свого впливу на населення. І ці стереотипи здолати православній свідомості навіть складніше, ніж католикам, протестантам та віруючим інших віросповідань.

Безумовно, що такі кризові прояви в сучасному українському православ'ї потрібно оцінювати в контексті реальної релігійної, політичної, духовної ситуації в Україні. Самостійне значення цього міжцерковного конфлікту було б незначним, якби він не мав під собою суспільно-політичного ґрунту. Звичайно, такі непорозуміння не сприяють росту авторитету на міжнародній арені та сприйняття нашої держави міжнародним співтовариством як рівноправного члена. Адже наявність духовного консенсусу в суспільстві є запорукою успішного вирішення багатьох економічних, політичних, соціальних проблем. З іншої ж сторони, навіть низка успішних країн не забезпечено від можливості розгортання конфліктів на релігійному ґрунті.

Під кутом зору вищевикладеного матеріалу наголошуємо на тому, що стверджувати про те, що конфесійна карта Волинського регіону вже склалася, не можна. Якщо і навіть офіційна статистика декілька років поспіль демонструє нам відносно тотожні дані. Проте, ми не можемо не помічати, що щороку на Волинських теренах з'являються нові течії. Зокрема, практичним виявом таких міркувань стала поява на Волині буддійської громади. І, хоча, звичайно, вона кардинально не вплинула на динаміку конфесійної присутності у регіоні, проте цей факт може, в майбутньому, стати прецедентом для поширення нових, нетрадиційних для регіону віросповідань. До того, ж зважаючи на те, що у Волинському регіоні є достатня кількість внутрішніх переселенців, посеред яких вагома кількість кримських татар, думаємо, що, в майбутньому у цьому регіоні є всі перспективи для активного проникнення ісламу.

Зважаючи на те, що в епоху постмодерну інфосфера залишається одним із ключових сегментів людського буття, сфера релігійної діяльності не може відповідним чином реагувати на потреби часу. Відтак зміна умов функціонування релігії, що покликана до життя процесами модернізації суспільства, призводить до того, що релігійні дискурси все частіше презентуються через медійне поле, релігійна ідентичність конструюється в рамках тієї чи іншої форми медіатизації релігії, а релігійні структури, із-за їх включеності в безперервні комунікаційні потоки виявляються відкритими.

У цьому аспекті важливого значення набуває активне освоєння інформаційного простору традиційними релігійними організаціями. Саме через мережу Інтернет конфесії Волинського регіону здійснюють свою місіонерську діяльність, продукуючи нові форми релігійної поведінки: онлайн-церква, кібер-паломництво, кібер-молитва.

Таким чином, кардинальні трансформації українського суспільства ХХ–ХХІ ст. ознаменували зміни і в релігійній сфері Волинського регіону. У цьому регіоні формується власна регіональна релігійна, духовна культурна традиція. Вона, безумовно, має християнське забарвлення, проте в умовах глобалізації та постмодерну, релігійної свободи та плюралізації релігійного життя набуває якісно нової специфіки.

Сучасні реалії засвідчують, що релігія і Церква для населення цього регіону залишається/ залишатиметься вагомим складовою способом його буттєвості. Причому регіональна конфесійна модель є системою різних релігійних об'єднань, в якій хоча і домінує православ'я, проте протестантизм демонструє стійку та стабільну тенденцію активного росту. Ці конфесії демонструють свою здатність швидко адаптуватися до місцевих умов та соціальних потреб суспільства (особливо це характерно для п'ятидесятників, адже Волинський регіон нараховує третину усіх п'ятидесятників України), не втрачаючи при цьому своїх іманентних ознак. Успішний розвиток протестантизму у регіоні забезпечується динамічними формами місіонерської, інформаційної, соціальної, підприємницької діяльності. Хоча, актуальними проблемами в регіоні є відсутність стійкого діалогу між представниками православних конфесій та політизація релігійного життя. Остання тенденція є особливо небезпечною, оскільки посилює конфліктогенний потенціал міжконфесійних відносин.

Список використаних джерел

1. Булига І. І. Позаконфесійна релігійність в контексті соціокультурних процесів сучасної Волині / І. І. Булига // Релігія та Соціум. Міжнародний часопис. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. – №1–2 (13–14). – С.145–149.
2. Булига І. І. Сучасний православний віруючий Волині: спроба релігієзнавчого аналізу / І. І. Булига // Андріївський вісник: історико-богословський щорічний журнал Рівненської Духовної семінарії Української Православної Церкви Київського Патріархату // Ред. кол.: кандидат богословських наук, ректор РДС прот. Віталій Лотоцький (гол. ред.) [та ін.]. – Рівне, 2015. – №4. – С.134–141.
3. Павленко П. Стратегії конфесій і церков за умов глобалізації / П. Павленко // Релігія–світ Україна. Колективна монографія в 3–х книгах за науковою редакцією професорів А. Колодного і Л. Филипович. Книга I: Релігія у світі культурно-цивілізаційного діалогу // Українське релігієзнавство. – К., 2010. – №56. – С.237–273.
4. Филипович Л. Трансформація функціональності релігії в сучасну добу: причини і наслідки / Л. Филипович // Українське

релігієзнавство: науковий бюлетень. Релігія в проблемах її структури і функціональності / за наук. ред. А. Колодного. – К., 2016. – №78. – С.61–67.

5. Яроцький П. Л. Кордони країн і кордони релігій / П. Яроцький // Релігія – світ – Україна. Колективна монографія в 3–х книгах за науковою редакцією професорів А. Колодного і Л. Филипович. Книга III: Релігійні процеси в перспективі їх виявів // Українське релігієзнавство. – К., 2012. – №61. – С.8–34.

6. Яроцький П. Л. Релігієзнавство (Сучасні релігійні процеси у світі й Україні): підручник / Яроцький П. Л. – К.: Кондор–Видавництво, 2013. – 442 с.

References

1. Bulyga I. I. Pozakonfesijna religijnost' v konteksti socio-kul'turnyh procesiv suchasnoi' Volyni / I. I. Bulyga // Religija ta Socium. Mizhnarodnyj chasopys. – Chernivci: Chernivec'kyj nac. un-t, 2014. – №1–2 (13–14). – S.145–149.
2. Bulyga I. I. Suchasnyj pravoslavnyj virujuchyj Volyni: sprobа religijeznavchogo analizu / I. I. Bulyga // Andrii'vs'kyj visnyk: istoryko-bogoslovs'kyj shhorychnyj zhurnal Rivnens'koi' Duhovnoi' seminarii' Ukraїns'koi' Pravoslavnoi' Cerkvy Kyi'vs'kogo Patriarhatu // Red. kol.: kandydat bogoslovs'kyh nauk, rektor RDS prot. Vitalij Lotoc'kyj (gol. red.) [ta in.]. – Rivne, 2015. – №4. – S.134–141.
3. Pavlenko P. Strategii' konfesij i cerkov za umov globalizacii' / P. Pavlenko // Religija–svit Ukraїna. Kolektyvna monografija v 3–h knyghа za naukovuju redakciju profesoriv A. Kolodnogo i L. Fylypovych. Knyga I: Religija u sviti kul'turno–cyvilizacijnogo dialogu // Ukraїns'ke religijeznavstvo. – K., 2010. – №56. – S.237–273.
4. Fylypovych L. Transformacija funkcional'nosti religii' v suchasnu dobu: prychny i naslidky / L. Fylypovych // Ukraїns'ke religijeznavstvo: naukovyj bjuletен'. Religija v problemah i'j struktury i funkcional'nosti / za nauk. red. A. Kolodnogo. – K., 2016. – №78. – S.61–67.
5. Jaroc'kyj P. L. Kordony kraїn i kordony religij / P. Jaroc'kyj // Religija – svit – Ukraїna. Kolektyvna monografija v 3–h knyghа za naukovuju redakciju profesoriv A. Kolodnogo i L. Fylypovych. Knyga III: Religijni procesy v perspektyvi i'h vyjaviv // Ukraїns'ke religijeznavstvo. – K., 2012. – №61. – S.8–34.
6. Jaroc'kyj P. L. Religijeznavstvo (Suchasni religijni procesy u sviti j Ukraїni): pidruchnyk / Jaroc'kyj P. L. – K.: Kondor–Vydavnytvo, 2013. – 442 s.

Bulyga I. I., candidate of philosophical sciences, Associate Professor of the Faculty of Philosophy, Rivne State Humanitarian University (Ukraine, Rivne), irina@mail.rv.ua

The religious life of Volyn region: problems and prospects

The modern world is in a state of rapid departure from the previous outlook. Therefore, changes in human consciousness greatly affect Christianity, that in the study of religious prospects of Volyn region is of particular importance. Thus, the regional confessional model of Volyn is a system of different religious communities, in which dominates the Orthodox Church. Current problem in the region is primarily the lack of sustainable dialogue between the representatives of Orthodox denominations, what leads (and this trend will continue) to conflict situations. The latter fact, along with the active social activities will conduce to the spread of Protestantism in the Volyn region.

Keywords: postmodern, Volyn region, religious field, Christianity, confessions.

* * *

УДК 248.1:281.96

Вергелес К. М.,
кандидат філософських наук, доцент, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (Україна, Вінниця), kvergeles@gmail.com

СВЯТООТЕЦЬКА ТРАДИЦІЯ: АСКЕЗА І СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНІСНОЇ ЛЮДИНИ

Аналізуються традиції отців церкви, їх значення для сучасного розуміння самоактуалізації, становлення людини як моральнісної істоти. Особлива увага приділяється формуванню ставлення людини до Бога, розуміння практики аскетичного життя не як «подолання тіла» (Іоанн Златоуст), але як гідного, сутю духовного життя кожної людини. Виділено три підходи в інтерпретації поняття «формування особистості», які існують у сучасній науці. Йдеться про